

"Hac-ı Şerif bil'asale herkes için bir mertebe-i külliyyede bir ubûdiyettir. Bir Hacı, ne kadar âmi de olsa, kat'-ı meratib etmiş bir veli gibi umum aktar-ı arzın Rabb-ı Azîmi unvanıyla Rabb'ine müteveccihdir..." İzah eder misiniz?

"Allah'ın rahmeti cemaat üzerinedir."(1)

İnsan; cuma, bayram, husuf ve kûsuf namazlarını, bulunduğu beldenin bütün sakinleriyle birlikte kıldığında, Allah'a **"o beldenin Rabbi"** unvanıyla müteveccih olmuş olur. Hacda ise bu mânâ çok daha inkişaf eder. Dünyanın her tarafından gelip hac ibadetini toplu olarak yerine getiren müminlerden her biri **"umum aktar-ı arzın Rabb-ı Azîmi ünvanıyla Rabbine müteveccihdir."**

Bundan dolayı, **"Bir hacı, ne kadar âmi de olsa, kat'-ı merâtib etmiş bir veli gibi,.."** Rabbine müteveccih olabiliyor. Hac vasıtasıyla kazanılan bu büyük dereceyi Üstad Hazretleri, bayram günlerinde bir neferin padişahın huzuruna doğrudan çıkarak onunla görüşebilmesine benzetiyor.

İşte hac bütün aktar-ı arzın, yani yeryüzünün tamamının bayramıdır. Zira İslâm'dan önce Kâbe putlarla dolu iken, şimdi şirkin bütün çeşitlerinden temizlenmiştir. O zaman müşrikler uygunsuz kıyafetlerle putların etrafında tavaf ederlerken şimdi Allah'ı bir bilen mü'minlerin kalpleri sadece O'na bağlı olarak, O'nun emri üzerine hacca gidip Kâbe'yi Allah Resulünün (asm.) tarif ettiği şekilde tavaf etmektedirler. Bu hal, başta Kâbe'nin, sonra onu kuşatan bütün küre-i arzın manevî bir bayramıdır.

Her ülkeden gelen muhtelif ırklara mensup insanların aynı hissiyatla hac ibadetini yerine getirmeleri, birbirleriyle tanışıp kaynaşmaları da **"Muhakkak ki, ancak mü'minler kardeşirler."** (bk. *Hucurât, 49/10*) âyet-i kerîmesinin bütün kâinata ilânı manasını taşır.

1) bk. Tirmizî, Fiten, 7 (2166).